

Per què és important la Plaça del Rei de Barcelona?

La Plaça del Rei de Barcelona és un dels conjunts arquitectònics més importants del país. En aquest espai han deixat petjada els diversos comtes i reis catalans. També ha estat escenari d'actes diversos, alguns molt importants per interpretar els fets històrics: com ho va ser quan els Reis Catòlics varen rebre en Cristòfol Colom a la tornada dels seus viatges de descoberta. L'actual plaça està configurada pels edificis següents: Saló del Tinell, Capella de Santa Àgata, Torre-mirador del rei Martí, Palau del Lloctinent i la Casa Padellàs que tancaria la plaça.

La Plaça del Rei de Barcelona s'aixeca sobre restes romanes. De fet, l'espai arquitectònic es trobaria dins de les antigues muralles romanes.

No serà però, fins a l'arribada de **Ramon Borrell** (segle X) quan es comença a construir un «*Pallatii Custos*» (Palau dels Guardes), damunt les restes del cementiri visigòtic. Més tard trobem els Comtes **Ramon Berenguer II** i **Ramon Berenguer III**: governen de forma simultània. Habiten el Palau en alternança. De la seva època és l'actual entrada al Saló del Tinell (estil romànic).

Amb les figures del **Jaume I** i el seu fill **Pere II** la Plaça del Rei comença a es configurar com l'espai on s'ubicava el Palau Reial Major, en contraposició al Palau Reial Menor, avui desaparegut i que es trobava a la zona del carrer Palau. Jaume I amplia el Palau amb construccions sobre les antigues muralles romanes. El seu fill **Pere II** ampliarà el palau amb la creació de noves sales. Per aquesta època es comença a construir la Capella de Santa Àgata. Aquesta capella és un bon exemple d'arquitectura gòtica catalana. Un edifici religiós de nau única, amb torre octogonal, que es va finalitzar (1302) amb temps de **Jaume II**.

Posterior a **Jaume II** trobem el regnat de **Pere III el cerimoniós**. Aquest ampliarà la capella dels reis dins del conjunt del Palau i construirà l'anomenat **Saló del Tinell**. Una altra bona mostra d'arquitectura gòtica catalana. En aquest cas ens trobem amb una planta de nau única, amb el sostre embigat, creuat per grans arcs de mig punt.

No serà però, fins a **Martí l'humà** que l'espai de la Plaça del Rei queda definit amb les seves dimensions. Aquest rei també construirà la Residència dels Celestins. Una petita edificació que creix a partir de d'absis de la Capella de Santa Àgata. Aquesta nova estança es dedicarà a protegir els tresors reials.

El segle XV fou una època de confrontació. A les acaballes del segle s'origina la **Guerra Civil Catalana** (1462-1472). És l'enfrontament armat entre **Joan II d'Aragó** i els remences d'una part; i les institucions catalanes (**Diputació del General** i **Consell de Cent**) de l'altre, per tal de tenir el control polític. **La Generalitat** i **l'Ajuntament** de Barcelona oferiren el tro a **Pere de Portugal**, que es convertirà en **Pere IV, el conestable**.

La Plaça del Rei, mostra el pas de **Pere IV** en diverses actuacions: el retaule del conestables, obra de **Jaume Huguet** (1412-1492) i el començament de les obres del Palau del Lloctinent, amb Antoni Carbonell com a mestre d'obres. Aquest últim realitzarà el sostre enteixinat situat damunt l'escala d'Honor del Palau del Lloctinent.

El Palau del Lloctinent és un palau on es barregen l'estil gòtic tardà i el renaixentista italià. De fet la façana que dona a la Plaça del Rei és plenament renaixentista. Cal dir també que aquest Palau serà el custodi de la documentació generada per la **Cancelleria Reial**, institució ja fundada per **Jaume I**. A més a més de servir de residència al Lloctinent. Fins que aquests últims es traslladen al nou palau que es va construir a la zona de Pla de Palau el 1668.

Taula d'imatges

Vista general de la Plaça del Rei

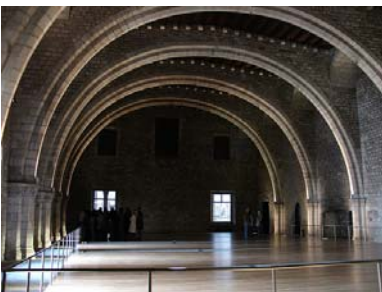
Sostre enteixinat del Palau del Lloctinent

La Plaça del Rei i l'entrada al Saló del Tinell

Mirador del rei Martí. Finalitzat el 1555

Interior del Saló del Tinell

La Plaça del Rei. Fotografia del 1928

Capella de Santa Àgata

La Casa Padellàs.

Retaule de Pere IV, el conestable de Portugal. Obra de Jaume Huguet.

Subsòl de la Plaça del Rei. La ciutat romana

Interior del Palau del Lloctinent.

La Plaça del Rei esdevé punt neuràlgic durant el regnat dels **Reis catòlics**. Fou en aquest context en el qual reben a **Cristòfol Colom** quan aquest torna dels seus viatges per terres d'ultramar el 1492. També en aquest mateix any, un pagès anomenat Canyamàs va atacar el rei **Ferran el catòlic** tot intentant degollar-lo.

Un dels perfils més destacables de l'actual Plaça del Rei és la torre coneguda amb el nom de Mirador del **Rei Martí**. No fou construïda per aquest rei, donat que es finalitza el 1555 i el **Rei Martí** havia mort el 1410. Tot sembla indicar-nos que el nom prové per la presència en el mateix lloc d'una altra torre menor des d'on el **Rei Martí** guaitava la mar. El Mirador del **Rei Martí** és un torre renaixentista, amb planta rectangular i finestrons amb arc de mig punt. És el perfil i l'emplaçament més identificatiu de la Plaça del Rei.

La Plaça del Rei ha estat un espai en mutació constant. Si bé l'espai de la Plaça experimentà pocs canvis destacables, sí que ens trobarem amb un canvi d'usos. Amb l'establiment d'una monarquia espanyola de caràcter centralista. Les instal·lacions del Palau Reial Major, perden sentit. Durant molt de temps la Plaça del Rei i les seves edificacions seran la seu de **la Inquisició**. Tal i com es pot observar, encara avui, amb la presència de l'escut d'aquesta institució, que es troba per la banda del Museu Marès.

Amb la destrucció del barri de la Ribera, on es construeix la Ciutadella militar (desfeta 1714); el convent de les monges clarisses es trasllada a la Plaça del Rei. Construiran dues plantes per damunt del Saló del Tinell, tal i com es pot observar en algunes fotografies. De fet les monges clarisses romandran a la Plaça fins a la dècada dels anys trenta del segle XX. Moment en el qual l'**Ajuntament** de Barcelona recupera l'espai, tot pagant-les 900.000 pessetes de l'època. A partir d'aquí el consistori continuarà amb les tasques de recuperació de l'aspecte primigeni de la Plaça. Uns treballs de recuperació que ja havia iniciat **Elies Rogent** amb la reforma al Palau Reial Major el 1856 i la reforma del Palau de Lloctinent el 1869. Tot destacant el sentit històric de l'emplaçament.

Una de les últimes mutacions de la Plaça del Rei, s'originarà amb l'obertura de la Via Laietana. Durant la dècada dels anys trenta del segle XX. La Casa Padellàs, d'estil gòtic es va traslladar del seu emplaçament del carrer dels Mercaders fins a l'actual ubicació. En fer els fonaments per reconstruir la Casa va ressorgir el substrat de la ciutat romana.

El patrimoni de la ciutat romana s'ha conservat. Són uns 4000 m² que es troben s'estenen a partir de la Plaça del Rei. Aquest fet, juntament amb la voluntat explícita de conservar el patrimoni de la Palau Reial Major va fer que el 1943 la Casa Padellàs es convertís en seu del Museu d'Història de la Ciutat.

Diu l'antropòleg Marc Augé que els llocs «*tenen com a mínim tres qualitats en comú. Es consideren identificadors, relacionals i històrics*» (Vegeu Marc Augé, Els no-llocs. Espais de l'anonimat, 1992). La Plaça del Rei és doncs, un bon exemple d'aquests tres principis. Ens identifica amb la nostra història: és la reaparició del passat que torna al present a cada moment que expliquem el lloc o quan evoquem els personatges que l'han trepitjat i viscut. Nosaltres també formem part d'aquesta presència. Barcelona, capital i lloc estratègic dins el mediterrani i el context global s'aboca a la seva memòria. Això confereix a la Plaça del Rei el seu caràcter nodal, des de la perspectiva de la ciutat fluïda. Una ciutat on els ciutadans es retroben amb els llocs, carregats de memòria, història i vides personals.

Mariano Arranz i Muñoz. Barcelona, 9 de gener 2009.

Més informació i descàrrega de la presentació de pantalla a: www.alombradelatzavara.desgest.net